

LUNDS AKADEMISKA SCHACKKLUBBS
RANKINGSYSTEM

sammanställt av

Yngve Anderberg

Införande av Lunds ASK:s rankingsystem i Skånes Schackförbund

För att eliminera den schablonmässiga och godtyckliga ranking, som hittills har använts och för att underlätta uppgörandet av rankinglistan i klubbar, distriktsförbund och större schackförbund, införde Lunds ASK ett eget rankingsystem hösten 1969. Detta infördes efter det att Lunds ASK hade inventerat en del utländska rankingsystem i utländska schacktidsskrifter. LASK:s rankingsystem är ett system som lätt kommer att kunna anpassas till ett internationellt system, som otvetydligt kommer att växa fram allteftersom behovet ökar för rättvis ranking. Efter ett års mycket givande erfarenheter i Lunds ASK beslöts enhälligt på Skånes Schackförbunds årsmöte den 18.10.70 att på hösten 1970 införa detta system i samtliga klubbar inom förbundet. Dock betonades att första säsongen skulle ha karaktären av försöksverksamhet. I ett år har nu systemet använts i samtliga klubbar inom förbundet och fungerar helt tillfredsställande och uppskattningen av att äntligen ett absolut rättvist rankingsystem har införts är mycket stor. Allt talar därför för att rankingsystemet har kommit för att stanna.

Det praktiska tillvägagångssättet vid införandet:

För att kunna införa LASK:s rankingsystem måste man först bestämma ett ungefärligt rankingtal på varje spelare. Detta rankingtal skall alltså någorlunda motsvara spelarens styrka. Två metoder kommer nu att belysas.

Tabell 1:

	<u>Poäng</u>	
VM-aspirant	2900	Enl. prof. Arpad E. Elo 1969
Medelgod internationell stormästare	2700	
Medelgod internationell mästare	2500	
Medelgod spelare i SM-gruppen	2350	Enl. analyse av spelares resultat i SSF:s kon- gressturn.
Medelgod mästarklassspelare i SSF	2125	
Medelgod klass I-spelare i SSF	1950	
Medelgod klass II-spelare i SSF	1775	

Metod 1:

Med hjälp av tabell 1 (enl. ovan) och tabell 2 (se bil.1), som anger sannolikheten att den bättre spelaren vinner över den sämre vid olika skillnader i rankingtal, kan man lättare "klassa" en spelare. Vi anger två exempel.

Ex. 1 Antal att en spelare normalt tar 6,5 poäng av 9 möjliga i en klass II-turnering i SSF. Vinstprocenten = 73%. Vi går då in i tabell 2 för $P = 0,73$ och avläser $\Delta R = 175$. Detta innebär nämligen att denna spelare ligger 175 poäng över genomsnittet i klass II, dvs $1775 + 175 = 1950$ poäng. Spelarens rankingtal bör alltså vara 1950 dvs en medelgod klass I-spelare och det stämmer ju bra, eftersom det behövs i genomsnitt 6,5 poäng för att vinna en klass II-grupp. P.s.s. kan man alltså göra för en klass I-spelare, mästarklassspelare osv.

Ex. 2 Antag att en klass I-spelare normalt tar 4 poäng av 9 möjliga i SSF:s turneringar. Vinstprocenten = 45 %. Ur tabell 2 för $P = 0,45$ avläses $\Delta R = -36$. Detta innebär att denna spelare ligger 36 poäng under genomsnittet i klass I, dvs $1950 - 36 = 1914$ poäng.

Metod 2:

Ofta är det emellertid så att en spelare inte har deltagit i SSF:s turneringar. Då får man emellertid gå en annan väg, som t.ex. interpolera i klubbens rankinglista och få fram ett ungefärligt rankingtal.

När det har gällt att ge varje spelare ett utgångsrankingtal i Skånes Schackförbund har en arbetsgrupp om fyra personer representerande de största klubbarna i förbundet centralt rankat samtliga spelare med hjälp av ovan beskrivna metoder. Detta har fungerat utomordentligt. Dessutom har alla klubbar fått personlig kontakt med minst en person ur arbetsgruppen. Genom detta förfarande har ett intimt samarbete mellan klubbar och arbetsgruppen uppnåtts och rankingtalen har framräknats i bästa samförstånd. I sammanhanget kan nämnas att maximala felet i utgångsrankingen är ungefär 50 poäng och att detta fel har mycket liten betydelse eftersom det korrigerar sig själv efter 6-7 spelade partier. (Erfarenheter från LASK.)

Skulle någon spelare uppenbart ha rankats fel har omranking skett. Detta är alltså det förfarande som har använts i Skånes Schackförbund vid införande av LASK:s rankingsystem hösten 1970.

Lunds ASK:s rankingsystem:

För att inte göra redogörelsen för LASK:s rankingsystem alltför lång utelämnas nedan den teoretiska bakgrunden till systemet, vilken kanske är mest av akademiskt intresse.

För den intresserade kan påpekas att systemet grundar sig på sannolikhete teorin och närmare information kan fås genom under-tecknad. Avsikten är att gemene man till fullo skall kunna ta del av denna beskrivning.

Om två lika starka spelare möts får vinnaren 16 poäng, och förloraren -16 poäng, vid remi 0 poäng vardera. Om spelarna däremot har olika rankingtal (vilket oftast är fallet) måste en kompensationspoäng ges till den svagare spelaren. Denna kompensationspoäng är underkastad en mycket noggrann sannolikhete teoretisk analys och är inbakad i tabell 3 (se bil.1) i vilken totala poängen direkt kan avläsas efter varje spelat parti. Man behöver alltså endast använda sig av tabell 3. Tillvägagångssättet blir sålunda:

Efter varje spelat parti räknar man ut skillnaden i rankingtal mellan spelarna, går in i tabell 3 och avläser i en av kolumnerna. I bilaga 2 visas hur ett rankingprotokoll bör se ut. Alltså, vi tar ett konkret exempel för att se hur det praktiskt fungerar.

Enligt rankingprotokollet ser vi att Sven Andersson den 1.9 har rankingtalet 1900 och vinner den 6.9 mot Olle Persson i KM. Motståndaren har rankingtalet 1850. Skillnaden i rankingtal är alltså $1900 - 1850 = 50$ poäng. Vi går då in i tabell 3 och avläser för $R = 50$ i kolumnen "Vinst för den bättre spelaren" +14. Sven Anderssons nya rankingtal blir således $1900 + 14 = 1914$ poäng. Den 16.9 möter han Per Olsson i KM med resultatet remi. Motståndarens rankingtal är 1970 och skillnaden således $1970 - 1900 = 70$ poäng. I tabell 3 avläses för $R = 70$ i kolumnen "Remi för den sämre spelaren" + 3. Således, Sven Anderssons nya rankingtal blir $1914 + 3 = 1917$ poäng. P.s.s. följer man sedan varje spelat parti. Dock skall man räkna på det nya rankingtalet varannan månad (se överst i högra hörnet) dvs 1.9, 1.11, 1.1, 1.3 med undantag av 1.6. Detta för att undvika spekulationer i att uppskjuta partier. Vi ser alltså att den 28.10

spelar Sven Andersson sitt sista parti tillhörande första perioden 1.9 - 31.10 och det nya rankingtalet för perioden 11.11 - 31.12 blir 1879. I denna period räknar man just på detta tal, osv. Det är således lämpligt att varje klubb upprättar ett rankingprotokoll för varje spelare och samlar dessa protokoll i en pärm tillgänglig för alla.

Hur rankas utomstående spelare?

När ett lag från vårt förbund har mött ett lag från ett annat förbund har arbetsgruppen rankat motståndarlaget centralt enligt föregående beskrivna metoder för att enhetliga rankingtal skall kunna användas. Efter en sådan lagmatch skickar arbetsgruppen genast ut rankingtalen på motståndarlagets spelare till berörd klubb. Naturligtvis blir detta i framtiden överflödigt då förhoppningsvis de flesta förbund har infört LASK:s eller ett liknande rankingsystem.

Inaktivitetsavdrag

I bilaga 3 har en sammanställning gjorts över de regler i LASK:s rankingsystem som gäller i Skånes Schackförbund. I dessa regler ingår bl.a. en regel om inaktivitetsavdrag för spelare, som tävlar alltför sparsamt. Det är ju klart dokumenterat att inaktivitet betyder försämrad spelstyrka. För att i viss mån ta hänsyn till detta har tabell 4 utarbetats, men kan bli korrigerad med högre avdrag om så visar sig vara riktigare längre fram. Övriga regler se bilaga 3.

Hur beräknas rankingpoängen efter en ^{x/}koncentrerad turnering?

Innan man kan beräkna förändringen i rankingpoäng efter en turnering där alla möter alla, måste man bestämma genomsnittsstyrkan i sin tävlingsgrupp (t.ex. SM). Om t.ex. endast Du själv har rankingtal måste man uppskatta genomsnittsstyrkan med hjälp av tabell 1 sid. 1. Om minst hälften av deltagarna har rankingtal kan man genom ett speciellt förfarande beräkna genomsnittsstyrkan. Detta utelämnas dock här. Om däremot samtliga deltagare har rankingtal är saken enkel, ty då kan genomsnittet direkt beräknas. När man alltså har kommit fram till ett genomsnittligt rankingtal för

x/ Med koncentrerad turnering menas en tävling där ungefär 1 parti om dagen spelas,

gruppen skall följande formel användas:

$$(\text{Uppnådd} - \text{förlorad poängsumma}) \times 16 \pm K \times \text{antal partier} \quad (1)$$

där K = kompensationspoäng och fås ur tabell 5 i bilaga 3. Plustecknet används då spelarens rankingtal är lägre än genomsnittet, annars minustecknet.

Exempel. Antag att en spelare har rankingtalet 1900 då han uppnår 5,5 poäng i en klass 1-grupp med 9 ronder i SM. Genomsnittsstyrkan där blir enligt tabell 1 sid. 1 1950 poäng. Då blir kompensationspoängen enligt tabell 5 = 2. Förändringen i rankingtal blir således:

$$(5,5 - 3,5) \times 16 + 2 \times 9 = 32 + 18 = 50$$

Rankingtalet efter turneringen blir $1900 + 50 = \underline{1950 \text{ poäng}}$.

Om turneringen däremot har karaktären av att man bara möter en del av deltagarna där endast några har rankingtal, exempelvis en Monradsturnering bör man förfara på ett annat sätt. Vad man då är speciellt intresserad av är genomsnittsstyrkan på de spelare man har mött. Denna styrka kan fås om man beräknar kvalitetspoängen för spelaren och sedan använder sig av nedanstående formel. Som alla vet är Monradsturneringar speciellt orättvisa, då spelare kan ha uppnått samma slutpoäng, men haft klart olika motstånd. Därför denna formel, som är teoretiskt härledd:

$$M = G + 360 \left(\frac{2K_v}{N^2} - 1 \right) \quad (2a) \quad M = \text{motståndarnas genomsnittsstyrka}$$

Om antalet ronder är 8 fås $G = \text{gruppens uppskattade genomsnittsstyrka}$

$$M = G + 11 (K_v - 32) \quad (2b) \quad K_v = \text{kvalitetspoängen}$$

$N = \text{antal ronder}$

När sedan motståndarnas genomsnittsstyrka är beräknad används formel 1 på vanligt sätt.

Avslutningsvis kan nämnas några av de fördelar som ett införande av rankingsystemet skulle innebära för stora tävlingar t.ex. SM. Då skulle klassindelningen gå efter rankingtal. Berättigade att delta i SM-gruppen skulle bli spelare, som hade rankingtal > 2250 eller endast de 16 bästa, i mästarklassen 3349-2059. I klass

I 2049-1875, och klass II < 1875. Detta skulle innebära att upp- och nedflyttning bestämdes helt av gällande rankingtal. En annan viktig faktor är att grupperna i de olika klasserna skulle ha en mycket jämnare spelstyrka och skillnaden mellan grupper skulle bli obetydlig, innebärande att alla får jämbördigt och mer rättvist motstånd. Att anordna sanktionerade turneringar skulle också bli enklare eftersom man direkt skulle kunna gå på rankingtal, som på ett helt annat sätt än nuvarande klasstillhörighet i SSF motsvarar en deltagares spelstyrka. Klasstillhörigheten i SSF säger tyvärr alltför ofta ingenting om spelstyrkan. Det finns ju många skickliga schackspelare i vårt land, som inte har haft möjlighet eller andra skäl att ställa upp i SM eller sanktionerade turneringar för att gå upp en klass.

Inom LASK har man efter rankingsystemets införande märkt ett livligare intresse och ett starkt ökat deltagande i turneringar och matcher. Ingen har heller sedan systemet infördes, ansett sig felaktigt placerad på rankinglistan, vilket ej var fallet tidigare. Man tycks också ha fått en säker bestämning av sina spelares bordsplacering vid lagmatcher och därmed bäddat för större framgång för sin klubb. Liknande erfarenheter har nu erhållits inom samtliga klubbar i Skånes Schackförbund och LASK:s rankingsystem har också fått en sådan förankring hos alla våra schackspelare, att vi ej kan undvara detta helt oklanderliga rankingsystem.

Det är därför Skånes Schackförbunds förhoppning att andra klubbar och förbund vill bli informerade om LASK:s rankingsystem och ta del av våra erfarenheter och så fort man känner sig mogen införa detta. I strävan att så småningom få ett enhetligt rankingsystem i Sverige har detta kompendium utarbetats.

Professor Arpad E. Elo har, med utgångspunkt från sannolikhets-
teorins normalfördelning uppsatt en tabell över sannolikheten
(P) att den starkare spelaren vinner vid ett visst värde på R.

Tabell 2

P	R	P	R	P	R	P	R	P	R
1.00 +									
0.99	677	0.79 +	230	0.59 +	65	0.39 -	80	0.19 -	251
0.98	589	0.78	220	0.58	57	0.38	87	0.18	262
0.97	538	0.77	211	0.57	50	0.37	95	0.17	273
0.96	501	0.76	202	0.56	43	0.36	102	0.16	284
0.95	470	0.75	193	0.55	36	0.35	110	0.15	296
0.94	444	0.74	184	0.54	29	0.34	117	0.14	309
0.93	422	0.73	175	0.53	21	0.33	125	0.13	322
0.92	401	0.72	166	0.52	14	0.32	133	0.12	336
0.91	383	0.71	158	0.51	7	0.31	141	0.11	351
0.90	366	0.70	149	0.50	0	0.30	149	0.10	366
0.89	351	0.69	141	0.49 -	7	0.29	158	0.09	383
0.88	336	0.68	133	0.48	14	0.28	166	0.08	401
0.87	322	0.67	125	0.47	21	0.27	175	0.07	422
0.86	309	0.66	117	0.46	29	0.26	184	0.06	444
0.85	296	0.65	110	0.45	36	0.25	193	0.05	470
0.84	284	0.64	102	0.44	43	0.24	202	0.04	501
0.83	273	0.63	95	0.43	50	0.23	211	0.03	538
0.82	262	0.62	87	0.42	57	0.22	220	0.02	589
0.81	251	0.61	80	0.41	65	0.21	230	0.01	677
0.80	240	0.60	72	0.40	72	0.20	240	0.00	

Tabell 3

R	VINST för den		REMI för den		FÖRLUST för den	
	bättre spel.	sämre spel.	bättre spel.	sämre spel.	bättre spel.	sämre spel.
0 - 10	+ 16	+ 16	0	+ 0	- 16	- 16
11 - 33	+ 15	+ 17	- 1	+ 1	- 17	- 15
34 - 56	+ 14	+ 18	- 2	+ 2	- 18	- 14
57 - 79	+ 13	+ 19	- 3	+ 3	- 19	- 13
80 - 102	+ 12	+ 20	- 4	+ 4	- 20	- 12
103 - 126	+ 11	+ 21	- 5	+ 5	- 21	- 11
127 - 151	+ 10	+ 22	- 6	+ 6	- 22	- 10
152 - 178	+ 9	+ 23	- 7	+ 7	- 23	- 9
179 - 207	+ 8	+ 24	- 8	+ 8	- 24	- 8
208 - 236	+ 7	+ 25	- 9	+ 9	- 25	- 7
237 - 270	+ 6	+ 26	- 10	+ 10	- 26	- 6
271 - 308	+ 5	+ 27	- 11	+ 11	- 27	- 5
309 - 352	+ 4	+ 28	- 12	+ 12	- 28	- 4
353 - 409	+ 3	+ 29	- 13	+ 13	- 29	- 3
410 - 499	+ 2	+ 30	- 14	+ 14	- 30	- 2
500 -	+ 1	+ 31	- 15	+ 15	- 31	- 1

RANKINGPROTOKOLL

Spelsäsong: 1970/71.

Namn: Sven Andersson

Klass: II

Rankingtøl den	1/9	(1900)
	1/11	1879
	1/1	
	1/3	
	1/6	

[illegible]

Regler för LASK:s rankingsystem i Skånes Schackförbund

1. Rankingbokföringen sker i varje klubb enligt fastställda regler på särskilt protokoll av en av klubben utsedd person.
2. Klubbarna svarar för rankingbokföringen under tiden 1/9 - 31/5.
3. Centrala rankingkommittén (CRK) svarar för resten av året.
4. Endast "långpartier" med ca 3 min. per drag skall bokföras.
5. Walk over-partier skall ej rankingbokföras.
6. Inaktivitetsavdrag beräknas av klubbarna den 1/6 enligt tabell 4.
7. Klubbarna skall under tiden 1/6 - 15/6 inkomma till CRK med:
 - a) Rankingtalen gällande den 1/6, vari är inräknade inaktivitetsavdrag.
 - b) Klubbens sammanlagda inaktivitetsavdrag.
 - c) Antal partier (=N) mot spelare från andra klubbar (seriespel, DM mm).
 - d) Summa rankingpoäng (=S), klubben gått upp (eller ned) på dessa partier.
 - e) Ursprungliga rankingtal för under året nytillkomna spelare.
8. CRK poängrankar spelare och klubbar utanför förbundet.
9. Matcher utöver seriespelet skall omedelbart meddelas CRK.
10. CRK beräknar rankingresultat av vissa turneringar såsom DM, SM od.
11. Förutom den vanliga rankingbokföringen beräknar CRK under sommaren
 - a) Bonus á 16 poäng till spelare, som deltagit i SM eller annan större tävling under tiden 1/6 - 31/8.
 - b) Generellt tillägg (eller avdrag) för varje spelare i en klubb enligt formel: $10 \times S/N - S/M$. M betyder klubbens medlemsantal. Avdrag utföres om klubben gått ned S poäng. (11.b gäller bara första året).

Rankingregler

1. Vinst ger + 16 p., förlust ger - 16 p. och remi ger 0 p. Dessutom erhåller den sämre spelaren en kompensationspoäng (=K), som enligt tabell 2 är beroende av skillnaden av spelarnas rankingtal. Den bättre mister dock K p.
2. Som räknebas användes rankingtalen för den 1/9, 1/11, 1/1, 1/3 och 1/6.
3. Datum för avbrutna partier är den dag partiet spelats färdigt.

Tabell 4

0 spelade partier	-	27 poäng
1 " "	-	20 "
2 " "	-	14 "
3 " "	-	9 "
4 " "	-	5 "
5 " "	-	2 "
6 eller fler		0 "

(Gäller endast partier under perioden 1/9 - 31/5.)

Tabell 5

skillnad	K
0 - 10	0
11 - 33	1
34 - 56	2
57 - 79	3
80 - 102	4
103 - 126	5
127 - 151	6
152 - 178	7
179 - 207	8
208 - 236	9
237 - 270	10
271 - 308	11
309 - 352	12
353 - 409	13
410 - 499	14
500 -	15

